

БИОЛОГИЧНАТА ОПАСНОСТ ВИНАГИ ЧАКА НА ГРАНИЦАТА НИ

Капитан II ранг Доньо Дачев, член на COP „Атлантик“

Въодушевени от по-широките възможности, които ни предлагат глобалните връзки, пренебрегнахме факта, че с нарастването на ползите от глобалното общуване нарастват и опасностите, свързани с него.

Така пандемията КОВИД-19 дойде да ни напомни за това, че сме подценили рисковете от пренасяне на необичайни за страната ни биологични създания, които в един момент, лишени от естествено създадена съпротива, да се наложат над местните биологични видове, унищожавайки растения, животни и хора.

Внасянето отвън на опасни за населението болести, както и унищожението не по наша воля на местни растителни и животински видове, представлява опасност за изхранването и здравето на населението ни. Това не е нещо ново за държавата ни и тя е създала ред административни органи, заделила е средства и сили за защита и реакция при реална опасност. Защитата в ежедневието се осъществява под контрола на създания към Правителството „Междуведомствен съвет за граничен контрол“, с председател Министъра на вътрешните работи и членове зам. министри от всички министерства.

В Министерството на земеделието, храните и горите системата за контрол и ликвидиране на последствията от зарази по растенията и животните е силно развита. Тя се осъществява от Българската агенция за безопасност на храните (БАБХ), чрез дирекция „Граничен контрол“. Определен е и Централен эпизоотичен съвет (ЦЕС) към МС с председател Заместник министър председателя, а заместник председател на съвета е Министъра на земеделието. Секретар на ЦЕС е изпълнителният директор на БАБХ а негови членове са министрите на вътрешните работи, отбраната, финансите, на здравеопазването, транспорта, информационните технологии и съобщенията, на околната среда и водите, на икономиката.

Съветът е създаден за организиране, координиране и финансово осигуряване на мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на особено опасни болести, чието разпространение може да причини значителни икономически загуби.

Има разработени планове за действие при откриване на всяка масова болест по животните. Дирекция „Растителна защита и контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци“ организира, ръководи и контролира мероприятията по ограничаване и ликвидиране на огнища от вредители по растенията и растителните продукти.

Националният център по заразни и паразитни болести (НЦЗПБ) е национална институция със статут на научна организация към Министерство на здравеопазването, която има за цел да разработва научните основи на борбата с инфекциозните заболявания и методите за нейното осъществяване.

В Министерството на отбраната биологичната защита е поверена както на Военно-медицинска академия, така и на 38 батальон ЯХБЗ и Е (ядрена, химическа, биологическа защита и екология) - Мусачево. Взвод от батальона минава подготовка за действия в международния батальон ЯХБЗ по линия на НАТО.

С усилията на специализираните звена към Министерството на земеделието , храните и горите бяха ограничени щетите от птичи грип, епидемията по дребните чифтокопитни животни и африканската чума по свинете. Съществени защитни и оздравителни мероприятия се извършват ежегодно за спасяване на горите ни, които боледуват и съхнат, нападнати от гъбични болести и инсекти. Все повече химически вещества се използват за защита на овощните и зеленчуковите градини, на зърнените култури и дори билките, за да бъдат опазени от вредителите. А успехите ни в тази война за прехраната на хората не само че не са трайни, но непрекъснато се откриват огнища на нови, новопренесени, новонастанили се вредители.

Същата тенденция застрашава директно и здравето на населението ни. Вероятно малко хора са чули, че пренесен с товари от Турция тигров комар прави огромни възпалителни рани по тялото, които се лекуват трудно и продължително. Не е нужно да разширяваме повече изложението, достатъчно е да споменем проблемите на здравната ни система, икономиката, образованието и пр., създадени от коронавируса КОВИД-19.

Борбата с проблемите, създадени от внесени отвън вредители и болести държавата ни е разделила на две направления - граничен контрол и вътрешна защита.

У нас и двете направления са силно развити, снабдени и организирани в съответствие с европейските директиви в тази област. С откриването на първите признаци за наличие на коронавируса КОВИД-19 у нас държавната администрация отреагира бързо и компетентно, като за кратко време набави липсващите материални средства.

Какви са видимите слабостите на съществуващата система?

Първо, отделяйки внимание на удобството за по-бързо преминаване на хора и товари през граничните КПП необосновано е занижена контролната роля на граничния здравен, ветеринарно-медицински и фитосанитарен контрол. Освен при обявена епидемия в самия граничен район не се предприемат никакви дезинфекционни мерки. Част от ГКПП нямат служители за медицински контрол. Никой от преминаващите сухопътните граници не минава през текущ медицински контрол - мерене на температура, диагностика по външни признаци.

Второ, борбата с вече установените, преминали границата ни болести и вредители налага прилагането на крайни мерки, като използването на все повече и все по-силни фунгициди и инсектициди за опазване на растителната реколта, избиване на хиляди животни плюс всички проблеми по унищожаване на техните трупове и т.н. Време е да пренесем част от тази борба на границата.

Трето, явно недостатъчни са привичните досега ежедневни хигиенни мерки на обществени места като ресторанти, кинозалони, училища и пр. Особено наложително е налагането на хигиенните мерки в квартали с незаконно заселили се.

Четвърто, поуките от навлизането на заразни болести са още пресни, на примера на КОВИД-19. Те показват колко важно е ВЕДНАГА да се обяви КАРАНТИНА със сериозни ограничителни мерки. Така се забавя разпространението на заразата за да се получи колкото се може повече информация за нея . Като слабост на обществото ни тук можем да посочим безотговорното използване на

затрудненията от заразата от безотговорни хора с користи лични и политически цели.

Пето, оказва се че някои запаси в Държавния резерв са недостатъчни, за да задоволят нуждите от подобни средства до момента на доставка на нови. Съществен проблем е и липсата на достатъчно подготвени лекари-инфекционисти.

Природата е създала своите карантинни зони, естествено защитени от външни вредители чрез отдалечението, чрез преградите, реализирани от морета и океани, от пустини, планини и температурни пояси. Днес хората разбиха тези защитни стени, които пазят вече устроилите се, местни растителни и животински видове. Същото се отнася и за имунната самозащита на организмите на местните хора.

Опита на България в борбата против КОВИД-19 и сравнението с резултатите на други държави потвърждават, че най-ефективния подход в защитата и борбата против привнесени вредители е копирания от природата метод - КАРАНТИНАТА. В условията на глобални връзки, безусловно нужни за икономиката и живота ни, прилагането на пълна карантина е нещо неприемливо. Налага се осмисляне на подходите за изграждането на тази защитна стена така, че да е по-ефективна, но без да вадим очи, вместо да изписваме вежди.

Сега се прилагат постоянни и временни карантинни мерки. Постоянните са общи, насочени към главните пътища на навлизане на заразите, а временните са специфични и се прилагат при установена вече по вид зараза. Условието налагат в приеманите от държавата постоянни и временни карантинни мерки да се даде по-голяма от дадената сега тежест на постоянните мерки, реализирани по границите и в митническите пунктове.

Основните пътища, представляващи опасност за пренасяне на „екзотични“ зарази са далечните дестинации, тези които преодоляват естествените карантинни бариери - големи водни басейни, температурни зони, планини и пустини. Това основно са самолетите и корабите, извършващи трансконтинентални рейсове и влаковете, пренасящи чрез претоварване товари от далечни дестинации.

Колко далечни? Един поглед върху картата вече подсказва, че за първично „екзотично“ заразяване можем да смятаме тези, които идват от друг континент, който също сам по себе си е карантинна зона, тези зад отворени морета или мерено по сушата - ориентировъчно над 4000 километра. Тези факти предполагат, че към транспортни средства, които пресичат границите ни и идват от подобни дестинации трябва да се подхожда с повишени постоянни карантинни мерки. Тези мерки трябва да са подробно описани, прилагани и контролирани и определено трябва да са по-строги от общите за всички мерки, прилагани досега.

Основните, постоянни мерки, прилагани към транспортните средства далечни дестинации (ТСДД) можем да разделим на конструктивни и гранични. Една от конструктивните мерки е осигуряване на възможност за ефективно обеззаразяване на корпуса, вътрешните нежилищни помещения, товарни отсеци и товарите на ТСДД в първия порт /авиопорт/ гранична гара в който пристигнат от такава дестинация. В национален план това е с пресичане на границите на държавата, но може да е и с пресичане границите на Европейския съюз, ако има приети такива общи мерки. Друга конструктивна мярка е поддържане на безопасна от заразяване атмосфера в

превозващите живи животни и хора ТСДД. Това предполага обеззаразяване на всяко животно и пътник преди качването му в ТСДД и специална обработка на въздуха в помещенията на пътуващите. Разработки на кабина за бързо обеззаразяване и на система за обработка на въздуха, подаван по вентилационните системи, разработени от български колективи бяха разпространени от българските медии. Ако отсрещната държава не прилага адекватни мерки при товаренето, у нас те трябва да се прилагат при разтоварването в митническия пункт или на граничния пункт. Граничните мерки са свързани с прилагане на дезинфекция от общ тип на ТСДД, на различни контролни мерки за разпознаване на болели пътници и животни, прилагане на контролни мерки към товарите. Не трябва да се забравя, че биологични агенти може да бъдат превозвани с всички видове товари, а не само с храни и животни.

Подобни мерки ще искат повишаване на разходите за разширяване на ГКПП, както и допълнително назначени хора, но само така повишените мерки за граничен здравен, ветеринарно-медицински и фитосанитарен контрол няма да се отразят на пропускателната способност на ГКПП. Предполага се, че сравнението на тези разходи със загубите, предизвикани от вече преминали епидемии, ще потвърдят икономическата полза от повишените постоянни карантинни мерки.

Временните карантинни мерки са в зависимост от спецификата на опасността и се определят както и сега от специалисти от съответното министерство - Министерството на земеделието, храните и горите или Министерството на здравеопазването, но се подкрепят в реализацията им от всички членове на Междуведомствения съвет за граничен контрол (МСГК) и се следят от Правителството.

Добър по замисъл и успешен по реализация беше създадения Национален Оперативен Щаб (НОЩ) . Той действително мобилизира всички държавни ресурси за работа ден и нощ и постави името на България сред най-успелите държави в противодействие на вируса КОВИД-19. Този щаб действаше като щаб на армия по време на война, а това е именно война, отнемаща животи и нанасяща сериозни щети на икономиката на всяка засегната държава .

Независимо че зад поразилия цялото човечество вирус КОВИД-19 не се открива умишлено действие, а може би именно поради това, трябва да сме нащрек. Ако едно случайно разпространение на зараза ни носи подобни щети, какво ли би било, ако разпространението бъде умишлено? Затова би било полезно, ако се предприемат следните мерки:

- МСГК да възложи разработването на конструктивните изисквания към ТСДД с цел безопасност за пътниците и товарите от заразяване при транспорта. Да се разработи цялостната схема на контрол и обработка на ТСДД и пренасяните от тях пътници и товари още на границата . Да се подпомогнат българските фирми, които предлагат подходящи средства за поддържане на безопасна от зарази атмосфера в ТСДД и за дезинфекция на ТСДД, на хора и товари при граничния контрол.

- Създаване на постоянен орган под шапката на Министерството на отбраната / Военномедицинска академия, който да контролира нужните при една биологична война запаси в Държавния резерв, да събира специализирана информация за опасности и мерки за защита, да систематизира постоянните конструктивни и гранични мерки за карантина във взаимодействия с останалите подобни звена в

другите министерства. Добре е да има в свое подчинение повече средства за обща дезинфекция с голяма производителност от тези, с които днес разполага 38 батальон ЯХБЗ и Е. Да води мобилизационен списък с наличните медицински и други специалисти по инфекциозни болести и да съдейства за поддържане на достатъчно пълен списък, включително чрез съдействие за специализации или други материални стимули.

- Наличие в Министерството на ЗХГ на специализирано звено с подходяща техника, което да може да поеме унищожаването или неутрализирането на огромния брой трупове на засегнати от зараза животни. Не е за препоръчване подобна отговорна дейност да се възлага на частни фирми.

- Налагане на конструктивните и гранични мерки за защита от зарази у нас и в ЕС. Очертаване на зоните по степен на опасност (съседни, средни и далечни) и набелязване предвидените за тях мерки за контрол и сигурност. Инициране на законови мерки чрез Правителството в насока на спазване на карантинните мерки (чрез МСГК).

- Развитие на комплексното научно звено във ВМА - Научно приложен център за военна епидемиология и хигиена, което във взаимодействие със съюзническите такива от НАТО да разработват мерките, които животът покаже, че са нужни, за да не успее една тиха, биологична война против народа ни.

- Засилване на възможностите на граничния държавен здравен, ветеринарно-медицински и фитосанитарен контрол. На всички ГКПП да има органи на здравния, фитосанитарен и ветеринарно - медицински контрол с възможности да се обърне внимание на всеки пътник и товар. Да се подпомогне квалификацията на специалистите в тези органи, включително специализации и обмяна на опит с други подобни служби в ЕС.

Необходимите средства за постигане на тези, по-високи цели трябва да постъпят от бюджета на ЕС и от такси граничен контрол. Като външна граница на ЕС имаме правото да искаме финансиране на подходяща инфраструктура на нашите ГКПП, а таксите за контрол и обработка по границите трябва да се поемат от пътуващите хора и собствениците на товарите. Това е напълно справедливо спрямо обществото ни и ще окаже косвена подкрепа за налагане на пазара ни на повече продукти местно производство.

Оказаната ефективна съпротива против КОВИД-19 показва, че имаме разумно правителство, имаме и разумен народ. Нека не губим достигнатото, а да компенсирате разрушените по наша вина граници на природните карантинни зони .

За да остане жива природата ни такава, каквато я познаваме!

За да останем живи и ние !